

ЩОДО ОКРЕМИХ ПРОБЛЕМ КОМУНІКАЦІЇ ПОТЕРПІЛОГО В ПІДГОТОВЧОМУ СУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ

CERTAIN PROBLEMS OF COMMUNICATION OF THE VICTIM IN PREPARATORY LEGAL PROCEEDINGS

Мудрак І.В., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінального процесу

Національний університет «Одеська юридична академія»

У статті досліджується проблематика забезпечення реалізації права потерпілого на процесуальну комунікацію під час підготовчого провадження, аналізуються рішення, які суд має право прийняти у цій стадії кримінального провадження відповідно до ч. 3 ст. 314 КПК, та питання, пов'язані з підготовкою до судового розгляду відповідно до ч. 2 ст. 315 КПК.

Висловлюється думка про те, що суд в окремих випадках не може обійтися без дослідження матеріалів досудового провадження під час підготовчого судового засідання; дослідження матеріалів досудового провадження під час підготовчого судового засідання особливо стосується двох ситуацій: провадження на підставі угоди та вирішення клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності. Відтак слід забезпечити право потерпілого на звернення з відповідним клопотанням про приєднання до матеріалів кримінального провадження поданих матеріалів досудового розслідування, речей і документів під час підготовчого судового засідання й обов'язок суду його розглянути.

Вказується на те, що заборона закривати кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення щодо злочину, пов'язаного з домашнім насильством, навіть якщо на цьому наполягає потерпілий та/або його представник, не узгоджується із загальними засадами кримінального судочинства та положеннями чинного КПК України. Висловлюється також думка про необхідність відшкодування завданої потерпілому шкоди за рахунок Державного бюджету України в порядку, передбаченому законом, у разі звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до кримінальної відповідальності. Підкреслюється необхідність чітко обмежити можливий строк, відведений прокурору для усунення невідповідностей обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру вимогам КПК.

Робиться висновок про те, що потерпілий, його представник, законний представник мають право оскаржити ухвалу суду про зупинення судового провадження, в т. ч. постановлену під час підготовчого судового засідання, і таке право має бути забезпечено.

Ключові слова: кримінальне провадження, підготовче судове провадження, потерпілий, процесуальна комунікація.

The article explores the problem of ensuring the victim's right to procedural communication during the preparatory proceedings, analyzing the decisions that the court has the right to make at this stage of criminal proceedings in accordance with Part 3 of Art. 314 CCP, and issues related to the preparation for trial in accordance with Part 2 of Art. 315 CPC.

It is argued that in some cases the court cannot dispense with the study of pre-trial proceedings during the preparatory court session; the investigation of pre-trial materials during a preparatory court hearing is particularly relevant to two situations: an agreement-based proceeding and a motion to release a person from criminal responsibility. Therefore, the victim should have the right to file an appropriate motion to join the materials of the criminal proceedings of the submitted pre-trial investigation materials, things and documents during the preparatory court session and the court's duty to consider it.

It is pointed out that the prohibition to close criminal proceedings in the form of private prosecution of a crime related to domestic violence, even if the victim and / or his representative insists, does not agree with the general principles of criminal justice and the provisions of the current CPC of Ukraine. The opinion is also expressed on the necessity of compensation for the damage caused to the victim at the expense of the State Budget of Ukraine in the manner prescribed by law, in case of dismissal from criminal liability due to the expiration of the limitation period of criminal prosecution.

It also points to the need to clearly limit the time allowed to the prosecutor to eliminate inconsistencies in the indictment, to apply for compulsory medical or educational measures to the requirements of the CCP.

It is concluded that the victim, his representative, his legal representative have the right to appeal against the court's decision to suspend court proceedings, including those made during the preparatory court session, and such right should be secured.

Key words: criminal proceedings, preparatory court proceedings, victim, procedural communication.

Вступ. Забезпечення реалізації права потерпілого на процесуальну комунікацію під час підготовчого провадження, вважаємо, найперше необхідно дослідити, виходячи з рішень, які суд має право прийняти у цій стадії кримінального провадження відповідно до ч. 3 ст. 314 КПК, а також із вирішення питань, пов'язаних із підготовкою до судового розгляду (ч. 2 ст. 315 КПК). Важливі питання досліджуваної проблеми розглядалися в багатьох працях вітчизняних учених, зокрема І. Гловюк, С. Крушинського, Ю. Мирошніченко, В. Пожара, Х. Тайлієвої та ін. Не применшуючи значення цих і багатьох інших досліджень, зазначимо, що окремі питання, як от проблематика реалізації права потерпілого на процесуальну комунікацію під час підготовчого судового провадження актуалізують потребу подальших досліджень і конкретних пропозицій щодо удосконалення кримінального процесуального закону.

Постановка завдання. Виходячи з цих міркувань, мета статті полягає у напрацюванні окремих змін до чинної редакції КПК України в частині забезпечення реалі-

зації кримінально-процесуальної комунікації потерпілого під час підготовчого судового провадження.

Результати дослідження. Відповідно до ч. 3 ст. 314 КПК у підготовчому судовому засіданні суд, зокрема, має право затвердити угоду або відмовити в затвердженні угоди та повернути кримінальне провадження прокурору для продовження досудового розслідування в порядку, передбаченому ст. 468–475 КПК, а також закрити провадження у разі встановлення підстав, передбачених п. 4–8, 10 ч. 1 або ч. 2 ст. 284 КПК. Слід підкреслити: «Якщо на цій стадії суд вирішуватиме питання про затвердження угоди, про закриття кримінального провадження, а також у справах приватного обвинувачення, він має обов'язково забезпечити участь потерпілого у судовому засіданні» [4]. На це звертає увагу і ВССУ у своєму інформаційному листі від 03 жовтня 2012 р. № 223-1430/04-12 [6] та наголошує, що суд зобов'язаний відкласти судове засідання до суду з підписаною між сторонами угодою, або якщо до суду надійшло клопотання про звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності.

Вважаємо, що суд в окремих випадках не може обійтися без дослідження матеріалів досудового провадження під час підготовчого судового засідання. У свою чергу, учасники судового провадження, в т. ч. і потерпілий, має право на подання доказів до суду, адже збирання потерпілим, його представником чи законним представником доказів під час досудового розслідування здійснюється саме з метою їх подання в судове провадження для обґрунтування своєї правової позиції. Однак щодо моменту такого подання доказів потерпілим у підготовчому судовому засіданні, то зміст положень ч. 1 ст. 317 та ч. 2 ст. 291 КПК є дещо суперечливими та такими, що неоднозначно тлумачать це питання і потребують вирішення й узгодження.

Дослідження матеріалів досудового провадження під час підготовчого судового засідання особливо стосується двох ситуацій: провадження на підставі угоди та вирішення клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, тобто коли є можливість закінчити підготовче судове засідання постановленням судового рішення по суті справи. Адже закон вимагає від суду у першому випадку переконатися, що укладення угоди є добровільним, і надає для цього право витребувати певні документи (ч. 6 ст. 474 КПК), а у другому – перевірити обґрунтованість клопотання (ч. 4 ст. 288 КПК – чи дійсно діяння, яке поставлено особі у провину, мало місце, чи містить воно склад злочину, чи наявні правові підстави її звільнення від кримінальної відповідальності [1, с. 135–138].

Як роз'яснив Пленум ВССУ у п. 15 Постанови № 13 від 11 грудня 2015 р. «Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод», суд, «зважаючи на те, що під час підготовчого судового засідання може бути прийняте рішення, яке по своїй суті є завершальним для судового провадження у суді першої інстанції (ухвалити вирок), вправі витребувати документи, подані сторонами під час досудового розслідування, а також інші матеріали досудового розслідування» [5]. Також за наявності у сторін труднощів при отриманні певних речей чи матеріалів (доказів) пропонується під час підготовчого судового засідання у разі задоволення клопотань про дослідження цих речей чи матеріалів сприяти учасникам судового провадження в їх витребуванні шляхом надання відповідних запитів, судових доручень тощо [6]. Між тим залишається незрозумілим, які матеріали кримінального провадження можуть бути використані судом для вирішення означених питань, якщо до початку судового розгляду в його розпорядженні є лише обвинувальний акт, реєстр матеріалів досудового розслідування та цивільний позов, що навряд чи можна вважати достатньою інформаційною базою для перевірки обґрунтованості клопотань учасників судового провадження щодо виклику свідків, експертів, про витребування речей, матеріалів, документів [3, с. 140].

У зв'язку з цим слід, на нашу думку, вилучити останній абзац ч. 4 ст. 291 КПК та підтримати пропозиції доповнити п. 4 ч. 2 ст. 315 КПК України новим абзацом такого змісту: «Приєднання до матеріалів кримінального провадження поданих матеріалів досудового розслідування, речей і документів» [2, с. 117], а відтак забезпечити право учасників судового провадження, зокрема й потерпілого, на звернення з відповідним клопотанням під час підготовчого судового засідання й обов'язок суду його розглянути, а також доповнити ст. 315 КПК України новою ч. 4 такого змісту:

«4. Під час підготовчого судового засідання сторони та інші учасники кримінального провадження мають право подати суду матеріали досудового розслідування, речі і документи, які мають значення для обґрунтування

клопотань учасників судового провадження, прийняття рішень, передбачених ч. 3 ст. 314 цього Кодексу».

І чим раніше ці матеріали опиняться у розпорядженні суду, тим продуктивнішою буде підготовча діяльність судді, адже досягненню мети кримінального провадження – забезпеченню достовірного встановлення обставин правопорушення – значною мірою сприяє планування й організація судового провадження, починаючи вже зі стадії підготовчого судового засідання, досягнення мети якого неможливе без попередніх аналітичних заходів [3, с. 143].

Відповідно до п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК кримінальне провадження закривається у разі, якщо потерпілий, а у випадках, передбачених КПК України, його представник відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, крім кримінального провадження щодо злочину, пов'язаного з домашнім насильством. Відповідні зміни було внесено до тексту КПК Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 06 грудня 2017 р. Згідно з ч. 7 ст. 284 КПК якщо обставини, передбачені пп. 5, 6, 7, 8, 9, 9-1 ч. 1 цієї статті, виявляються під час судового провадження, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження.

Тобто зазначені зміни полягають у забороні закривати кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення щодо злочину, пов'язаного з домашнім насильством, навіть якщо на цьому наполягає потерпілий та/або його представник. Однак, вважаємо, у сучасній редакції п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК не узгоджується із загальними засадами кримінального судочинства та положеннями чинного КПК України. Так, відповідно до ч. 4 ст. 26 КПК «кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення розпочинається лише на підставі заяви потерпілого. Відмова потерпілого, а у випадках, передбачених цим Кодексом, його представника від обвинувачення є безумовною підставою для закриття кримінального провадження у формі приватного обвинувачення». Ч. 4 ст. 56 КПК чітко вказує на право потерпілого примиритися з підозрюваним, обвинуваченим: «На всіх стадіях кримінального провадження потерпілий має право примиритися з підозрюваним, обвинуваченим і укласти угоду про примирення. У передбачених законом України про кримінальну відповідальність і цим Кодексом випадках примирення є підставою для закриття кримінального провадження». Крім того, згідно зі ст. 131¹ Конституції України прокуратура може здійснювати лише підтримання публічного обвинувачення в суді, і для реалізації цих положень в КПК України передбачений інший порядок, ніж для кримінальних проваджень у формі приватного обвинувачення.

Тому, на нашу думку, слід говорити про процедуру приватно-публічного обвинувачення, тим паче, що глава 36 КПК України у її чинній редакції не передбачає певних особливостей процедури особливого порядку кримінального провадження у формі приватного обвинувачення, тільки декларує його, тоді як для забезпечення права потерпілого на процесуальну комунікацію під час здійснення кримінального провадження важливо не декларувати положення, за якими відсутній механізм реалізації, а врегулювати участь потерпілого у кримінальному провадженні, наділивши його відповідними правами у змаленому кримінальному процесі та виписавши механізм їх реального й ефективного забезпечення. Відповідні зміни слід було б внести до ч. 4 ст. 26 КПК України. Зауважимо, на окремі колізії навколо ч. 4 ст. 26 КПК зверталася увага вже не раз¹.

Відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК кримінальне провадження закривається в разі, якщо після повідомлення особі

¹ На неузгодженість і колізійність ч. 6 ст. 55 КПК та ч. 4 ст. 26 КПК звертала увагу І.В. Гловок (див.: Гловок І.В. Проблеми кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу (м. Одеса, 16–17 травня 2013 р.) / відп. за вип. В.М. Дрьомін; НУ «ОЮА». Півд. регіон. центр НАПрН України. Одеса: Фенікс, 2013. Т. 2. С. 426–429.

про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений ст. 219 цього Кодексу, крім випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи. Слідчий, прокурор зобов'язані закрити кримінальне провадження також у разі, коли строк досудового розслідування, визначений ст. 219 цього Кодексу, закінчився та жодній особі не було повідомлено про підозру. У зв'язку з цим виникає питання: як має бути компенсовано шкоду, завдану потерпілому внаслідок такого кримінального правопорушення? яка доля цивільного позову?

Потребує чіткої правової регламентації доля цивільного позову в разі звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності, наприклад, у зв'язку з передачею на поруки (ст. 47 КК України) чи у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до кримінальної відповідальності (ст. 49 КК України). Ні глава 9 КПК, ні § 2 глави 24 КПК відповіді на це питання не дають, як не знаходимо ми таку відповідь і у ст. 47, 49 КК України. Так, щодо звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до кримінальної відповідальності слід, на нашу думку, передбачити відшкодування завданої шкоди за рахунок Державного бюджету України у випадках і в порядку, передбачених законом.

Відповідно до ч. 2 ст. 284 КПК кримінальне провадження закривається судом, зокрема якщо прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення, за винятком випадків, передбачених КПК. За ч. 1 ст. 340 КПК «якщо внаслідок судового розгляду прокурор дійде переконання, що пред'явлене особі обвинувачення не підтверджується, він після виконання вимог ст. 341 цього Кодексу повинен відмовитися від підтримання державного обвинувачення і викласти мотиви відмови у своїй постанові, яка долучається до матеріалів кримінального провадження», тобто є зрозумілим, що відповідного переконання прокурор може дійти саме внаслідок судового розгляду – стадії кримінального провадження, а не під час підготовчого провадження. І в цьому є логіка законодавця, оскільки в підготовчому судовому засіданні учасниками судового провадження не надаються та не досліджуються докази, що могли б вплинути на підтвердження обвинувачення та відповідно прийняття прокурором рішення щодо відмови від підтримання державного обвинувачення. А от логічного узгодження окремі положення кримінального процесуального закону щодо можливості закриття кримінального провадження у стадії підготовчого провадження з підстави відмови прокурора від обвинувачення, на наш погляд, позбавлені (зокрема п. 2 ч. 3 ст. 314 КПК та ч. 1 ст. 340 КПК).

Згідно із ч. 9 ст. 284 КПК ухвала суду про закриття кримінального провадження може бути оскаржена в апеляційному порядку. Проте як потерпілому ознайомитися з матеріалами кримінального провадження після його закриття – законодавець не роз'яснює, а отже, потерпілому реалізувати право оскаржувати судові рішення в порядку, передбаченому КПК (п. 7 ч. 3 ст. 56 КПК), дещо проблематично. Водночас згідно з п. 11 ч. 2 ст. 56 КПК потерпілий має право знайомитися з матеріалами кримінального провадження, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення, у разі закриття цього провадження; а згідно з п. 6 ч. 3 ст. 56 КПК потерпілий під час судового провадження має право знайомитися з судовими рішеннями. Тому внесення відповідних змін до положень ст. 317 КПК, де йдеться саме про ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, дозволить вирішити це питання. А саме пропонуємо викласти ч. 2 ст. 317 КПК у такій редакції:

«2. Після призначення справи до судового розгляду або постановлення ухвали про закриття кримінального провадження головною повинен забезпечити учасникам

судового провадження можливість ознайомитися з матеріалами кримінального провадження, якщо вони про це заявлять клопотання. Під час ознайомлення учасники судового провадження мають право робити з матеріалів необхідні виписки та копії».

Відповідно до ч. 3 ст. 314 КПК у підготовчому судовому засіданні суд, зокрема, має право повернути обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурору, якщо вони не відповідають вимогам КПК України.

Питання застосування судом заходів забезпечення кримінального провадження у разі повернення прокурору обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру роз'яснені Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ в інформаційному листі від 03 жовтня 2012 р. [6], в якому зазначено, що під час повернення матеріалів кримінального провадження прокурору суд зобов'язаний розглянути клопотання про обрання, зміну чи скасування запобіжного заходу у разі, якщо відповідне клопотання надійшло від учасників судового провадження.

Водночас чинний КПК України не вказав строк, протягом якого прокурор може усунути недоліки та знову направити відповідні матеріали для призначення підготовчого судового засідання. Підкреслимо, що під час кримінального провадження кожна процесуальна дія або процесуальне рішення повинні бути виконані або прийняті в розумні строки, а проведення судового провадження у розумні строки забезпечує суд (ч. 1, 2 ст. 28 КПК). Іншими словами, судовий розгляд кримінального провадження у розумні строки є одним із головних завдань кримінального судочинства. А ефективність реалізації цих завдань напряму залежить від поведінки учасників кримінального процесу, які нерідко порушують адресовані їм правові приписи, не виконують покладені на них законом обов'язки своєчасно й у розумний строк. Тому, на нашу думку, слід чітко обмежити можливий строк, відведений прокурору для усунення невідповідностей обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру вимогам КПК.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо, що слід доповнити ч. 4 ст. 314 КПК та викласти її у такій редакції:

«4. В ухвалі про повернення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру зазначаються недоліки, що не відповідають вимогам цього Кодексу, і встановлюється строк на їх усунення, який не може перевищувати п'яти днів із дня постановлення ухвали.

Ухвала про повернення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру може бути оскаржена в апеляційному порядку».

Крім того, відповідно до ч. 1 ст. 335 КПК у разі, якщо обвинувачений ухилився від суду або захворів на психічну чи іншу тяжку тривалу хворобу, яка виключає його участь у судовому провадженні, суд зупиняє судове провадження щодо цього обвинуваченого до його розшуку або видужання і продовжує судове провадження стосовно інших обвинувачених, якщо воно здійснюється щодо декількох осіб. Тобто в підготовчому провадженні може бути також прийнято рішення про зупинення провадження за наявності підстав для прийняття такого рішення в судовому провадженні. На можливість прийняття рішення про зупинення кримінального провадження в цій стадії вказується і у листі ВССУ від 03 жовтня 2012 р. Однак трапляються випадки у судовій практиці, коли суди ігнорують можливість застосування процедури зупинення кримінального провадження на підготовчому судовому провадженні, помилково мотивуючи це тим, що ч. 3 ст. 214 КПК України не передбачено такого рішення.

Наприклад, вухвалі Апеляційного суду Херсонської області (справа № 667/8623/15-к) від 26 квітня 2016 р. зазначається, що «доводи прокурора, в частині того, що суд мав би оголосити розшук ОСОБА_1, відповідно до вимог ст. 335 КПК України, судова колегія знаходить безпідставними, оскільки вони не ґрунтуються на Законі, і ст. 335 КПК України, на яку посиляється прокурор в обґрунтування оголошення обвинуваченого в розшук, визначає підстави зупинення судового провадження під час судового розгляду, де однією з підстав зупинення судового провадження є оголошення обвинуваченого в розшук. Ч. 3 ст. 314 КПК України не передбачено прийняття такого рішення, як зупинення провадження» [9].

В силу цього, на нашу думку, слід доповнити ч. 3 ст. 314 КПК окремим пунктом такого змісту:

«2¹) зупинити провадження у випадку встановлення підстав, передбачених ч. 1 ст. 335 цього Кодексу».

Однак, якщо рішення слідчого, прокурора про зупинення досудового розслідування може бути оскаржене, зокрема потерпілим, його представником чи законним представником (п. 2 ч. 1 ст. 303 КПК), то можливість оскарження зупинення судового провадження (під час підготовчого провадження), зокрема потерпілим, його представником чи законним представником, законодавець не передбачає. Не знаходимо вказівку на можливість такого оскарження й у додатках до інформаційного листа ВССУ «Про деякі питання порядку здійснення судового провадження з перегляду судових рішень у суді апеляційної інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» від 21 листопада 2012 р. [7]. Не може бути оскаржена під час досудового розслідування й відповідна ухвала слідчого судді, а заперечення проти неї може бути подано під час підготовчого провадження в суді (ч. 3 ст. 309 КПК). Тобто у разі незгоди потерпілого з іншими ухвалами слідчого судді законність останніх підлягає перевірці судом першої інстанції під час підготовчого провадження. Зупинення судового провадження безумовно впливає на

можливість відновлення порушених кримінальним правопорушенням прав і законних інтересів потерпілого, відстрочує момент компенсування потерпілому шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Вважаємо, що потерпілий, його представник, законний представник мають право оскаржити відповідну ухвалу суду, в т. ч. постановлену під час підготовчого судового засідання, і таке право має бути забезпечено. З огляду на це ч. 4 ст. 314 КПК, пропозиції щодо внесення змін до якої нами вже пропонувалися, доречно було б уточнити та викласти у такій редакції:

«4. В ухвалі про повернення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру зазначаються недоліки, що не відповідають вимогам цього Кодексу, і встановлюється строк на їх усунення, який не може перевищувати п'яти днів із дня постановлення ухвали.

Ухвала про повернення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, ухвала про зупинення судового провадження може бути оскаржена в апеляційному порядку».

Крім того, суд на стадії підготовчого провадження повинен дослідити всі докази, які обґрунтовують клопотання сторін чи інших учасників судового провадження щодо зупинення кримінального провадження, а саме «суд може використати докази для з'ясування як фактичних обставин, які входять до предмету доказування, так і тих, що мають виключно процесуальне значення» [8, с. 275], адже в іншому разі «без дослідження необхідних доказів обґрунтованість прийнятих судових рішень залишається під сумнівом» [2, с. 118].

Висновки. Таким чином, проблематика реалізації права потерпілого на процесуальну комунікацію, зокрема під час підготовчого судового провадження, є доволі актуальною, а для її розв'язання необхідним є напрацювання пропозицій щодо удосконалення кримінального процесуального закону в цій частині.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дячук С. Стадія підготовчого провадження та її особливості. *Слово Національної школи суддів України*. 2013. № 4 (5). С. 135–138.
2. Крушинський С.А. Проблеми подання доказів на стадії підготовчого провадження в судді першої інстанції. *Слово національної школи суддів України*. 2015. С. 110–118.
3. Мирошниченко Ю. Проблеми судового розгляду в кримінальному провадженні. *Слово Національної школи суддів України*. 2013. № 4 (5). С. 139–144.
4. Пожар В.Г. Процесуальний статус потерпілого за новим кримінальним процесуальним кодексом України: позитивні кроки та прогалини правової регламентації. URL: [file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/aymvs_2013_2_24%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/aymvs_2013_2_24%20(3).pdf).
5. Постанова Пленуму ВССУ від 11 грудня 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-15>.
6. Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України: інформаційний лист ВССУ від 03 жовтня 2012 р. № 223-1430/04-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1430740-12>.
7. Про деякі питання порядку здійснення судового провадження з перегляду судових рішень у суді апеляційної інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України: інформаційний лист ВССУ від 21 листопада 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1717740-12>.
8. Тайлієва Х.Р. Використання доказів у рішеннях суду під час здійснення підготовчого провадження у першій інстанції. *Право і суспільство*. 2015. № 2. С. 273–280. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_2_47.
9. Ухвала апеляційного суду Херсонської області, справа № 667/8623/15-к від 26 квітня 2016 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/>.